

Vergaderjaar 2023–2024

36 191

Regels omtrent de instelling van een adviescollege voor de algehele verbetering en beheersing van ICT-projecten en informatiesystemen bij de centrale overheid (Wet Adviescollege ICT-toetsing)

D

TWEEDE VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE ZAKEN¹

Vastgesteld 31 oktober 2023

1. Inleiding

De leden van de **BBB**-fractie hebben kennisgenomen van de beantwoording van de vragen in de nota naar aanleiding van het verslag. De leden hebben naar aanleiding van de beantwoording nog enkele vervolgvragen.

De leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA**, **D66**, **PvdD** en **OPNL** hebben met belangstelling kennisgenomen van de antwoorden op de vragen over de Wet Adviescollege ICT-toetsing en danken de regering voor de beantwoording. Naar aanleiding van deze antwoorden hebben de leden nog enkele vervolgvragen. De leden van de **BBB**-fractie sluiten zich aan bij deze vragen.

2. Bevindingen van het Adviescollege ICT-toetsing

In 2022 heeft het Adviescollege ICT-toetsing bij vier onderzoeken geconstateerd dat het te laat betrekken van uitvoering heeft geleid tot een technisch te complexe oplossing, zonder aandacht voor de doorlooptijd om deze te realiseren, noch voor de vraag hoe de oplossing na oplevering kan worden onderhouden. Daarnaast ziet het Adviescollege dat oplossingen die worden bedacht niet altijd goed passen bij de beoogde doelgroep, waardoor het beoogde effect van het beleid niet wordt gehaald. De leden van de **BBB**-fractie zijn benieuwd wat er is gebeurd naar aanleiding van die bevindingen. Wat gebeurt er met deze constatering? Kan de regering enig inzicht geven in concrete resultaten van de

¹ Samenstelling: Lagas (BBB) (*voorzitter*), Kroon (BBB), Van Langen (BBB), Fiers (GroenLinks-PvdA), Recourt (GroenLinks-PvdA), Janssen-Van Helvoort (GroenLinks-PvdA), Van Gurp (GroenLinks-PvdA), Rovers (GroenLinks-PvdA), Van den Berg (VVD), Meijer (VVD) (*ondervoorzitter*), Doornhof (CDA), Van Toerenburg (CDA), Dittrich (D66), Van Meenen (D66), Van Hattem (PVV), Nicolai (PvdD), Nanninga (JA21), Kox (SP), Talsma (CU), Dessing (FVD), Schalk (SGP), Perin-Gopie (Volt), van Rooijen (50PLUS), Van der Goot (OPNL).

advisering? Is er een advies beschikbaar over het DSO? Zo ja, kunnen de leden die ontvangen en wat is er tot op heden gebeurd met de resultaten van genoemd onderzoek?

3. Lerende overheid

In de beantwoording van de vragen lezen de leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA, D66, PvdD** en **OPNL** dat voor het project CHARM van Rijkswaterstaat (raming bij aanvang 2015: 34,5 miljoen; raming eind 2022 inmiddels 169 miljoen en gereduceerde ICT-functionaliteit) door de regering in 2018 een adviesaanvraag is gedaan. Op basis van een risicogerichte selectie heeft het Adviescollege ICT-toetsing destijds bepaald om de adviesaanvraag niet in behandeling te nemen om er vervolgens in 2021, na aanhoudende signalen over de beheersbaarheid, alsnog een ongevraagd advies over uit te brengen. Zijn er soortgelijke voorbeelden, waar in eerste instantie niet is gekozen voor het in behandeling nemen van een adviesaanvraag, en waar op een later moment alsnog een (ongevraagde) adviesaanvraag is gedaan? De leden zijn van mening dat alle aanvragen met een hoog risicoprofiel in behandeling moeten worden genomen. Deelt de regering deze opvatting? Zo nee, waarom niet?

4. Aanmeldplicht voor beheer- en onderhoudsprojecten?

In de jaarrapportage 2022 van het Adviescollege ICT-toetsing staat «In het Instellingsbesluit van 2021 is een extra taak opgenomen ten aanzien van onderzoeken op onderhoud en beheer, vanwege de hoge bestedingen op dit gebied».² Tevens lezen de leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA, D66, PvdD** en **OPNL** dat er in 2022 geen aanvragen en onderzoeken zijn geweest op het gebied van beheer en onderhoud. In antwoord op vragen van de leden naar de oorzaken van het achterblijven van de aanvragen stelt de regering: «Er geldt geen aanmeldplicht voor onderhoud en beheerprojecten».³ Waarom is er niet gekozen voor een aanmeldplicht voor beheer- en onderhoudsprojecten? Zou dat gezien het achterblijven van de aanvragen, en de ICT-knelpunten met dit type projecten, niet wenselijk zijn?

5. Onafhankelijke evaluatie.

In antwoord op vragen over de onafhankelijkheid van de evaluatie lezen de leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA, D66, PvdD** en **OPNL** dat «het belang van een onafhankelijke evaluatie wordt onderschreven»⁴ en «Nu het Adviescollege met dit wetsvoorstel onafhankelijk en een permanente status krijgt, is het opnemen van een dergelijke vereiste voor de evaluatie niet meer strikt noodzakelijk».⁵ De leden vinden een onafhankelijke evaluatie noodzakelijk en hebben daarom onderstaande vragen aan de regering. Is de regering bereid om een toezegging te doen en te garanderen dat de evaluatie van de wet Adviescollege ICT-toetsing onafhankelijk wordt uitgevoerd?

² Adviescollege ICT-toetsing, *Jaarrapportage 2022 Adviescollege ICT-toetsing*, 29 maart 2023, p.3.

³ *Kamerstukken I 2023/24*, 36 191, C, p. 3.

⁴ *Ibid.*

⁵ *Ibid.*, p. 4.

6. Geen ongevraagd advies?

In antwoord op de vraag waarom het Adviescollege ICT-toetsing geen ongevraagd advies kan geven over artikel 7, lid 2, 1°: «een doeltreffende en doelmatige inrichting en toepassing van een informatiesysteem ter uitvoering van beleid of regelgeving» antwoordt de regering «omdat dit niet primair bij de rol van collegeleden als – ICT-experts – past. Dat vraagt immers ook het vermogen om maatschappelijke belangenafwegingen te maken die verder gaan dan het terrein van ICT en digitalisering».⁶ Hierover hebben de leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA, D66, PvdD** en **OPNL** de volgende vragen. Waarom is er een onderscheid gemaakt tussen gevraagd en ongevraagd advies? Geldt de onderbouwing voor het niet mogelijk maken van een ongevraagd advies niet als het om een gevraagd advies gaat? Op de website van het Adviescollege ICT-toetsing staat te lezen dat juist bij de beleidsontwikkeling van alles misgaat «omdat niet altijd wordt gekozen voor de meest passende oplossing. ICT wordt meestal niet of te laat betrokken, met name bij nieuw beleid of nieuwe wetten». Zou niet juist met dit in het achterhoofd, ook ongevraagde advisering over artikel 7, lid 2, 1°: «een doeltreffende en doelmatige inrichting en toepassing van een informatiesysteem ter uitvoering van beleid of regelgeving» zinvol zijn?

7. Relatie met de Wet Open Overheid

In antwoord op de vraag over de wenselijkheid van transparantie van het hoor- en wederhoor omtrent conceptadviezen antwoordt de regering «vanuit het onderzoeksbelang kan het Adviescollege dus niet toezeggen de uitkomsten van de hoor en wederhoor procedure openbaar te maken».⁷ Hierover hebben de leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA, D66, PvdD** en **OPNL** de volgende vragen aan de regering. Hoe verhoudt deze stellingname zich tot de doelstellingstransparantie van de overheid zoals geregeld in de Wet Open Overheid (Woo)? Is de Woo niet van toepassing voor het hoor- en wederhoor? Niet in de zin van de actieve informatieplicht dan wel de openbaarmaking op verzoek? Graag ontvangen de leden een toelichting.

8. Benoeming leden Adviescollege ICT-toetsing

In antwoord op de vragen over de benoeming van de leden van het Adviescollege ICT-toetsing en de borging van de onafhankelijkheid van deze leden wordt in algemene zin gesproken over «aansluiting bij meerdere inhoudelijke en procedurele vereisten bij benoemingen uit de Kaderwet adviescolleges». Tevens lezen de leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA, D66, PvdD** en **OPNL** dat er procesafspraken zijn gemaakt. «De voorzitter van het Adviescollege de voorzitter is van de sollicitatiecommissie. Deze commissie bestaat verder uit een lid van Auditdienst Rijk, CIO Rijk en een ander lid van het Adviescollege. De sollicitatieprocedure van leden van het Adviescollege wordt derhalve uitgevoerd onder leiding van het Adviescollege». Onder het instellingsbesluit bestond er een toezichtsraad met de volgende samenstelling: een lid op voordracht van de Auditdienst Rijk; een lid op voordracht van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen; een lid op voordracht van het CIO-platform Nederland. Is overwogen om de onafhankelijke voordracht vanuit de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen en van het CIO-platform Nederland te behouden voor de benoemingsprocedure? Zo ja, waarom is hier niet voor gekozen? Zo

⁶ Kamerstukken I 2023/24, 36 191, C, p. 10.

⁷ Kamerstukken I 2023/24, 36 191, C, p. 11.

nee, graag een reflectie op de eventuele voor- of nadelen hiervan ten opzichte van de gekozen procesafspraken.

9. Risicogerichte selectie

In de antwoorden lezen de leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA, D66, PvdD** en **OPNL** over de risicogerichte selectie van het Adviescollege op basis waarvan adviesaanvragen wel of niet in behandeling worden genomen. Graag hebben deze leden meer inzicht in de wijze waarop de risicogerichte selectie plaatsvindt en hoe de uitgangspunten daarbij gehanteerd worden. In het jaarverslag 2022 lezen de leden dat deze risicoselectie van adviesaanvragen is aangepast. Naast de omvang van het budget, de maatschappelijke impact, en signalen dat een project of organisatie mogelijk «in zwaar weer» verkeert weegt voortaan ook het potentiële leereffect van een advies mee. Op basis van welke van de bovenstaande criteria wordt het risico bepaald en welke criteria spelen een andere rol? Welke rol speelt de beschikbare capaciteit? Welke rol speelt «het leereffect»? Hoe ziet de risicoclassificatie eruit? Hoog, gemiddeld en laag? In het jaarverslag lezen de leden dat er in 2022 in totaal 31 adviesaanvragen zijn uitgevoerd. Hoe zag de risicobeoordeling van deze 31 aanvragen eruit? Hoeveel van deze 31 aanvragen hebben een hoog risicoprofiel? In hoeverre komt het voor dat adviesaanvragen niet in behandeling worden genomen, vanwege de beschikbare capaciteit of anderszins, die op basis van het risicoprofiel wel hoog scoren?

10. Benodigde capaciteit

De leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA, D66, PvdD** en **OPNL** zijn bezorgd over de beschikbare capaciteit bij het Adviescollege ICT-toetsing in verband met de taakuitbreiding. In de beantwoording wordt gesteld dat er op dit moment niet meer budget nodig is om dat het huidige budget nog niet volledig wordt benut. Anderzijds lezen de leden dat in de periode 2015–2022 maar liefst 44% van de adviesaanvragen niet in behandeling is genomen. De leden vinden dit een te hoog percentage en hebben daarom de volgende vragen. In de beantwoording is te lezen dat er gewerkt wordt aan een gecontroleerde groei van de capaciteit. Hoe ziet dit groeitempo eruit? Wanneer is het Adviescollege op volle sterkte (conform huidig budget)? Hoeveel procent van de adviesaanvragen verwacht het Adviescollege, indien op volle sterkte, te kunnen uitvoeren, inclusief de taakuitbreiding?

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken ziet met belangstelling uit naar de nota naar aanleiding van het tweede verslag en ziet deze graag binnen vier weken na vaststelling van dit tweede verslag tegemoet.

De voorzitter van de commissie voor Binnenlandse Zaken,
Lagas

De griffier van de commissie voor Binnenlandse Zaken,
Bergman